

EEN GEVAARLIJKE SPRONG - GERT PEERSMAN

De regeringsonderhandelaars denken sterk aan een indexesprong met sociale correcties voor volgend jaar. Merkwaardig, want dat is vandaag economisch niet verstandig.

In de periode voor de crisis uitbrak waren er goede argumenten voor een indexesprong. Met alsmaar stijgende internationale energieprijzen stegen de lonen door automatische loonindexatie toen buitengewoon veel. De kosten van de bedrijven gingen daardoor de hoogte in, wat dan weer leidde tot prijsstijgingen, waardoor de lonen opnieuw geïndexeerd moesten worden, enzovoort. Het resultaat was een loon-prijsspiraal die de inflatie de hoogte injoeg en onze competitiviteit stelselmatig verslechterde. Zodra de inflatie hoog is, dan blijft die door de index hoog. In 2008 werd de spilindex in een jaar tijd bijvoorbeeld drie keer overschreden, terwijl energieprijzen allang gestabiliseerd waren. Als de crisis toen niet was uitgebroken, waardoor de inflatie met een klap terugviel, zouden we vroeg of laat meerdere indexesprongen nodig gehad hebben om die inferieure inflatiespiraal te stoppen.

Vandaag is de situatie totaal anders. Door de aanslepende crisis kampen we met deflatiegevaar (dalende prijzen). We hebben net nood aan een beetje inflatie als smeerolie voor de economie. Omdat er geen inflatie is, doet ons systeem van automatische loonindexatie de lonen niet stijgen. En zolang dat niet gebeurt, stijgen ook de prijzen niet. Zodra de inflatie te laag is, houdt de index de economie met andere woorden in een wurggreep. Er zal zelfs gaandeweg negatieve druk op de prijzen ontstaan door productiviteitsverbeteringen, waardoor de kosten van bedrijven dalen. Als er ooit deflatie komt, zal de index dan weer een negatieve spiraal van dalende lonen en prijzen op gang brengen, want er is ook neerwaartse indexatie. Alleen een externe prijsschok kan ons uit die penibele situatie halen. Het ligt voor de hand dat een indexesprong het deflatiegevaar vergroot en nu niet verstandig is.

We hebben dus geen nood aan een indexesprong, het is de huidige automatische koppeling die eigenlijk op de schop moet. Het probleem van ons loonindexatiesysteem is dat het een brandversneller is als de economie in de vlammen staat (inflatie), en een ijsberg wordt als het begint te vriezen (deflatie). Alleen als de inflatie ongeveer 2 procent bedraagt, creëert de index geen problemen. Dat is de reden waarom andere landen automatische loonindexatie hebben afgevoerd. Bij deflatie zouden de vakbonden weleens vragende partij kunnen worden om de index te begraven. Misschien is dat wel de verborgen agenda achter de indexesprong. Dat hij gunstig zou zijn voor de begroting is immers een fabeltje (lagere inflatie verhoogt de schuldgraad).

Als de doelstelling is om de loonhandicap weg te werken, is een *tax shift* vandaag veel efficiënter: een loonlastenverlaging gefinancierd met een btw-verhoging. Een btw-verhoging vermindert net het deflatiegevaar. Het is ook veel socialer omdat de competitiviteitsverbetering niet louter door de werkenden moet betaald worden, maar wordt gespreid over meer schouders (ook vermogens betalen btw). Bovendien kun je dan gerichte loonlastenverlagingen doen, wat veel meer jobs oplevert dan een lineaire daling van de loonkosten bij een indexesprong. Een *tax shift* is tenslotte permanent, terwijl een indexesprong slechts tijdelijk is.

Sommige economen betwisten de blijvende effecten van zo'n belastingverschuiving, omdat landen met lagere werkgeversbijdragen op lange termijn geen lagere loonkosten blijken te hebben. Interessant weetje, maar het leert ons niets over het succes van een *tax shift*. De vraag is of hij jobs creëert en economische groei oplevert. Alle empirische studies die een proces van peer review hebben doorstaan vinden wel degelijk gunstige en blijvende effecten. Logisch, want het is algemeen geweten dat belastingen op arbeid meer economische stoornissen creëren dan btw, zoals de werkloosheidsval (inkomensverschil tussen werken en niet-werken is te klein waardoor sommigen opteren om niet te werken) of werknemers die uit de tewerkstellingsboot vallen omdat ze voor bedrijven te duur zijn.

Een *tax shift* is zeker geen economisch tovermiddel dat alle problemen oplost. Wie beweert dat die bestaan, kun je beter wantrouwen. Een serieuze *tax shift* (4 à 5 miljard), waarbij de lastenverlagingen gericht zijn op kwetsbare categorieën in de arbeidsmarkt, blijkt in macro-economische modellen wel ongeveer evenveel jobs op te leveren dan dat er de komende jaren dreigen te verdwijnen ten gevolge van de besparingen om het begrotingstekort weg te werken. Het loont dus de moeite om er werk van te maken.